

Sygn. akt **II AKa 202/18**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie, II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Wiśniewski
Sędziowie:	SA Andrzej Olszewski (spr.) SA Andrzej Mania
Protokolant:	st. sekr. sądowy Anita Jagielska

przy udziale Prokuratora Prokuratury Rejonowej Szczecin –Niebuszewo del. do Prokuratury Okręgowej w Szczecinie Edyty Sielewończuk

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2018 r. sprawy

Z. K.

o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 27 czerwca 2018 r., sygn. akt III Ko 381/17

I. uchyla punkt I zaskarżonego wyroku i sprawę z wniosku Z. K. o zadośćuczynienie i odszkodowanie przekazuje Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania,

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. C. kwotę 147,60 (stu czterdziestu siedmiu 60/100) złotych z VAT, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu odwoławczym i do tej kwoty podwyższa wysokość wynagrodzenia za postępowanie przed Sądem pierwszej instancji.

Andrzej Mania Andrzej Wiśniewski Andrzej Olszewski

Sygn. akt II AKa 202/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 czerwca 2018 r., Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu niewątpliwie niesłusznego zatrzymania Z. K. w dniach 30-31 stycznia 2015 r. w sprawie Sądu Rejonowego Szczecin Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, sygn. akt VI K 373/15.

Ten wyrok zaskarżył pełnomocnik wnioskodawcy Z. K., który zarzucił:

„ 1. obrazę przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy okoliczności sprawy uzasadniały zastosowanie tego przepisu wobec niemożności powołania się przez Prokuratora na zarzut przedawnienia, m.in. z uwagi na zasadę słuszności, która w wypadku uwzględnienia tego zarzutu doznaje istotnego naruszenia, zaś utrzymanie przedmiotowego zarzutu nie może się ostać bez pozostawienia istotnej szkody dla sprawiedliwości w dochodzeniu roszczenia przez obywatela względem Państwa;

b) § 4 ust. 3 w zw. z § 4 ust. 1 i § 17 ust. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (zwanego dalej „rozporządzeniem”) poprzez jego niezastosowanie i orzeczenie wynagrodzenia należnego pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu w wysokości nieuwzględniającej konieczność podwyższenia w/w przepisem przyznanego wynagrodzenia o aktualną stawkę podatku od towarów i usług;

2. zarzut nierozpoznania istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 558 k.p.k.), polegający na braku dokonania jakiegokolwiek oceny roszczenia wnioskodawcy o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę przy jednoczesnym braku wskazania w sentencji wyroku czy jego wniosek (obejmujący przecież dwa roszczenia) został oddalony w całości czy w części oraz w takim samym zakresie braku rozważań na temat części szkody (dot. utraconego zarobku w kwocie 2.000 zł) i ograniczenie się jedynie do rozważań nt. szkody za holowanie i parking pojazdu (3.000 zł);

zaś w przypadku nieuwzględnienia zarzutu opisanego w pktcie 1 lit. a) lub 2., wskazuję na:

3. obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, tj.:

a) art. 92 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1) k.p.k., w zw. z art. 6 k.p.k., poprzez brak wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku rozważań na temat roszczenia o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, ale także w zakresie odszkodowania za utracony zarobek (2.000 zł),

podczas gdy Sąd pierwszej instancji jednocześnie dokonuje ustaleń na okoliczności związane wyłącznie z częścią odszkodowania (dotyczącą 3.000 zł związaną z kosztami holowania i parkingu pojazdu), a brak jest rozstrzygnięcia i rozważań dotyczących roszczenia o zadośćuczynienie, tym

bardziej, iż w punkcie 1. sentencji zaskarżonego wyroku brak jest wskazania czy wniosek został oddalony w całości czy w części;

b) tj. art. 92 k.p.k., w zw. z art. 170 § 1 pkt 2) i 3) k.p.k. w zw. z art. 447 § 4 k.p.k., poprzez oddalenie na rozprawie w dniu 20 czerwca 2018 r. wniosku dowodowego wnioskodawcy o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu medycyny pracy albowiem w ocenie Sadu w przedmiotowym postępowaniu Sąd nie bada uszczerbku na zdrowiu wnioskodawcy, a jedynie ocenia czy zatrzymanie było niewątpliwie niesłuszne i w takim wypadku zasądzone jest zadośćuczynienie,

podczas gdy w rzeczywistości, roszczenie o zadośćuczynienie powiązane jest z natury rzeczy z doznaną krzywdą (roszczenie to z niej właśnie wynika), a w celu ustalenia jej stopnia niezbędne jest zbadanie okoliczności, które są podstawą do jej oceny i dokonania swego rodzaju jej gradacji, zaś te mogły być ustalone poprzez dowód wskazany przez Z. K., a bezpodstawnie oddalony;

4. błąd w ustaleniach faktycznych mających wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, polegający na:

a) ustaleniu, że wnioskodawca w dostateczny sposób nie wykazał, że skorzystanie z zarzutu przedawnienia stanowi nadużycie prawa, przez co brak było podstaw do nieuwzględnienia zarzutu przedawnienia z uwagi na zasady słuszności,

podczas gdy okoliczności niniejszej sprawy uprawniały do dokonania takiej oceny;

b) ustaleniu, iż zatrzymanie Z. K. w dniach 30-31.01.2015 r. było niezasadne, a tym bardziej niewątpliwie niezasadne, podczas gdy okoliczności sprawy przemawiają za uznaniem, iż faktycznie zatrzymanie to było niewątpliwie niezasadne, w szczególności wobec faktu, że podstawą do zatrzymania miało być zastosowanie wobec wnioskodawcy trybu przyspieszonego (k.20 verte akt postępowania), podczas gdy faktycznie trybu tego wobec wnioskodawcy nie zastosowano, co przemawia za tezą wnioskodawcy o innych niż przewidziane w art. 244 § 1 k.p.k. przesłankach stosowania tego przepisu.”

Wskazując na powyższe uchybienia, skarżący wniósł o:

„1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez: uwzględnienie wniosku Z. K. w całości;

ewentualnie, w razie zaistnienia takiej konieczności o:

2. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Niezależnie od powyższego (...) także o:

3. przyznanie pełnomocnikowi wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji w wysokości 120 zł, powiększonej o należy podatek VAT, tj. w kwocie 147,60 zł;

4. przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy w postępowaniu odwoławczym z urzędu wg norm przepisanych, gdyż nie zostały one uiszczone ani w całości, ani w części.”

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się o tyle uzasadniona, że doprowadziła do kontroli instancyjnej wyroku, a następnie do jego uchylenia.

Na rozprawie w dniu 20 czerwca 2018 r., prokurator zgłosił zarzut przedawnienia roszczeń i wskazał, że wniosek Z. K. nie został złożony w ciągu roku od dnia zwolnienia tj. do dnia 31 stycznia 2016 r. (por. k. 29 akt).

Sąd Okręgowy uwzględnił ten zarzut, o czym świadczy treść pisemnego uzasadnienia wyroku (str. 4 uzasadnienia, k. 39 odw. akt).

Także na rozprawie apelacyjnej, uczestniczący w niej inny prokurator, przychylił się do ww. stanowiska (vide k. 76 akt).

Tymczasem, ani oskarżyciele publiczni, ani sąd rozstrzygający nie przeanalizowali, jak zmieniała się treść art. 555 k.p.k. w latach 2015-2016.

Z. K. został zwolniony, po zatrzymaniu w sprawie VI K 373/15, w dniu 31 stycznia 2015 r., i w tym dniu obowiązywał roczny termin do złożenia stosownego wniosku, licząc od dnia zwolnienia. Na skutek zmian dokonanych ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247), **która obowiązywała od 1 lipca 2015 r.**, powyższy termin wydłużono do 3 (trzech) lat. Tak więc, w trakcie biegu pierwotnie rocznego terminu do złożenia wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie, Z. K. **uzyskał** uprawnienie do złożenia tego wniosku do dnia 31 stycznia 2018 r. Skoro złożył wniosek 7 czerwca 2017 r. (k. 1 akt), to działał w zakreślonym mu przez art. 555 k.p.k. terminie, a podniesienie zarzutu przedawnienia było bezzasadne.

Sytuację jednak komplikuje fakt, że ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, obowiązujący od dnia 15 kwietnia 2016 r., przywrócono w art. 555 k.p.k. roczny termin przedawnienia. W tej ustawie nie uregulowano kwestii dochodzenia roszczeń, co do których termin przedawnienia biegł według stanu prawnego obowiązującego od 1 lipca 2015 r. Wobec tego, każda osoba, która nabyła uprawnienie do dochodzenia roszczenia, co do którego termin przedawnienia został wydłużony do trzech lat, miała prawo pozostawać w przekonaniu, że w tym okresie może dochodzić swoich roszczeń, kierując się zasadą zaufania obywatela do Państwa i

stanowionego przezeń prawa oraz zasadą ochrony praw niewadliwie nabytych (art. 2 Konstytucji RP). Podobnie orzekł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 kwietnia 2018 r., w sprawie V KK 391/17.

Gdyby przyjąć, że do Z. K. należy stosować przepis art. 555 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym od 15 kwietnia 2016 r., to faktycznie nie miał on szans na terminowe złożenie przedmiotowego wniosku uwzględniając, że jego faktyczne zwolnienie z zatrzymania nastąpiło 31 stycznia 2015 r..

Dlatego, wyżej opisane zmiany dokonywane przez ustawodawcę, które były „zaskoczeniem” dla wnioskodawcy i nie zawierały żadnych środków ochronnych, winny być oceniane w płaszczyźnie art. 5 k.c.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, zasady współżycia społecznego sprzeciwiają się uwzględnieniu zarzutu przedawnienia w przedmiotowej sprawie. To zaś skutkowało uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego, merytorycznego rozpoznania, Sądowi Okręgowemu w Szczecinie.

Sąd rozstrzygający przeprowadzi postępowanie w niezbędnym zakresie i rozważy, czy istnieją podstawy, a jeżeli tak – w jakim zakresie, odrębnie do zasądzenia odszkodowania, a osobno – zadośćuczynienia.

Andrzej Mania Andrzej Wiśniewski Andrzej Olszewski